

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Petra Šebka a soudců Mgr. Jana Jiráska, Ph.D., a JUDr. Václava Štencla, MA, v právní věci

žalobce: **SPP CZ, a.s.**
sídlem Nové Sady 25, Brno
zastoupen Mgr. Zuzanou Strakovou, advokátkou
sídlem Konviktská 24, Praha 1

proti
žalovanému: **Energetický regulační úřad**
sídlem Masarykovo náměstí 5, Jihlava

o žalobě proti rozhodnutí Rady Energetického regulačního úřadu ze dne 16.10.2023, č.j. 13154-22/2022-ERU,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Předmětem přezkumu je posouzení věcné působnosti žalovaného. Konkrétně, zda žalovaný mohl žalobci uložit povinnost provést vyúčtování dodávky plynu s tím, že v rozhodnutí určil i konkrétní obchodní cenu a stálý plat za dodávky plynu.
2. Dne 3.10.2022 obdržel žalovaný návrh na zahájení sporného řízení, v němž se navrhovatel domáhal, aby žalovaný uložil žalobci povinnost ze smlouvy o sdružených službách dodávky plynu, a to provést vyúčtování dodávek plynu k odběrnému místu za určité období a cenu a zaslat ho navrhovateli.
3. O tomto návrhu rozhodl žalovaný rozhodnutím ze dne 15.12.2022, č.j. 13154-10/2022-ERU, kterým vyslovil, že žalobce je povinen splnit povinnost ze smlouvy o sdružených službách dodávky plynu za konkrétní období k odběrnému místu za určitou cenu a zaslat ho navrhovateli.
4. Proti tomu podal žalobce rozklad, kterému rada žalovaného nevyhověla; prvostupňové rozhodnutí nicméně změnila v období, za které mělo být vyúčtování provedeno. Namísto od 1.1.2022 stanovila začátek tohoto období na 21.5.2021. Proti tomu brojí žalobce žalobou.

II. Argumentace žalobce

5. Žalobce navrhuje vyslovit nicotnost napadeného i prvostupňového rozhodnutí, neboť se týká otázky, u níž nebyla vůbec dána pravomoc žalovaného podle § 17 odst. 7 zákona č. 458/2000 Sb., energetický zákon. Dle žalobce je předmětem sporu výše platební povinnosti, případně výše bezdůvodného obohacení, účinnost změny výše ceny a výše jednotkové ceny za určité období. Energetický zákon přitom smlouvu o sdružených službách popisuje tak, že dodavatel se v ní zavazuje dodat zákazníkovi plyn a zajistit na vlastní jméno a účet související služby v plynárenství a zákazník se zavazuje zaplatit za dodávku plynu cenu a za související služby cenu uplatňovanou v souvislosti s cenovou regulací. Žalobce má za to, že žalovaný má dle kompetenčního ustanovení rozhodovat pouze spory o splnění povinností, které jsou součástí pojmových znaků smlouvy.
6. Srovnání vyúčtování dodávek plynu s vyúčtováním služeb spojených s užíváním bytu nebo nebytového prostoru učiněné žalovaným nepovažuje žalobce za příléhavé, neboť na smlouvu o sdružených dodávkách plynu nelze aplikovat zákonná ustanovení o nájemní smlouvě. Samotné vyúčtování zobrazuje určité skutečnosti a výpočty. Žalovaný rozhodl o povinnosti provést vyúčtování za určitou cenu, aniž by se zabýval tím, zda opravná povinnost vyplývá ze smlouvy či obchodních podmínek žalobce. Dle názoru žalobce pak žádná povinnost opravit vyúčtování ze smlouvy nevyplývá. Povinnost provést opravné vyúčtování neplyne ani z energetického zákona. Nejedná se ani o odpovědnost za vady.
7. Žalobce je přesvědčen, že žalovaný nemůže rozhodovat o určení jednotkové ceny v konkrétním období odlišně od toho, jaká jednotková cena byla obsažena ve vyúčtování; odkazuje na rozhodnutí Krajského soudu v Brně např. ve věcech sp.zn. 30 A 147/2020, 31 A 101/2020 a 30 A 11/2018, a rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp.zn. 9 As 97/2019. Podle žalobce je část petitu určující konkrétní jednotkovou cenu zemního plynu návrhem určovacím (u kterého je třeba zkoumat naléhavý právní zájem na určení), o němž žalovanému nebyla zákonem svěřena kompetence rozhodovat.

8. Žalobce dále namítá, že žalovaný svým rozhodnutím překročil petit návrhu. Mezi žalobcem a navrhovatelem probíhal spor o to, jaká cena platila v období od 1.1.2022, přesto žalovaný rozhodl o období od 21.5.2021.
9. Nicotnost napadeného rozhodnutí žalobce spatřuje i v tom, že žalovaný změnil prvostupňové rozhodnutí za situace, kdy rozklad podal pouze žalobce. Žalovaný mohl v souladu s § 152 odst. 6 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, změnit prvostupňové rozhodnutí pouze tehdy, pokud by tím rozkladu plně vyhověl.
10. Žalobce má rovněž za to, že návrh může podat pouze spotřebitel odebírající plyn pro spotřebu domácnosti. Je však otázkou, zda podmínka musí být splněna v době uzavření samotné smlouvy, nebo i v době podání návrhu. Žalobce se přiklání k druhému výkladu. Žalovaný se touto otázkou ve svém rozhodnutí vůbec nezabýval a nezkoumal aktivní legitimaci navrhovatele.

III. Argumentace žalovaného

11. Žalovaný navrhuje podanou žalobou zamítnout. Má za to, že na jeho kompetenci rozhodovat spor nemá žádný vliv, zda byla povinnost, které se navrhovatel domáhá, sjednána ve smlouvě či nikoliv. Taková okolnost by měla vliv na úspěšnost návrhu. Žalovaný nesouhlasí ani s tím že by mohl rozhodovat pouze o splnění základní povinnosti vyplývající z předmětného závazku; k tomu odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp.zn. 2 As 336/2018.
12. Vyúčtovací povinnost představuje jednu ze závazkových povinností, neboť i energetický zákon stanovuje dodavatelům povinnost pravidelně bezplatně dodávky vyúčtovávat. Ve smlouvě strany sjednávají pravidelně i hrazení záloh a bez vyúčtování by se zákazník nikdy nedozvěděl, jaká je jeho skutečná platební povinnost. Splatnost nedoplatku či přeplatku nastane až řádným vyúčtováním, přičemž z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že za řádné vyúčtování lze považovat pouze vyúčtování správné. Pokud vyúčtování nezní na správnou částku, není povinnost vyúčtování splněna (rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 26 Cdo 312/2018).
13. Podle žalovaného byla k návrhu přiložena smlouva o sdružených službách dodávky zemního plynu, ze které je zřejmé, že odběrným místem je „byt, rodinný dům“, na adrese uvedené ve smlouvě má navrhovatel trvalý pobyt a nic nenasvědčuje tomu, že by zde neměl bydliště. V době podání návrhu nemusí být obecně navrhovatel ani zákazníkem dodavatele, s nímž má spor, dokonce v té době nemusí být ani v žádném dodávkovém vztahu (smlouvu na sebe mohl uzavřít jiný člen domácnosti).
14. Jestliže Rada žalovaného přistoupila ke změně prvostupňového rozhodnutí, učinila tak pouze za účelem upřesnění výroku, přičemž se stále pohybovala v rámci předmětu řízení vymezeného návrhem zúčastněné osoby a ve vztahu k ceně rozhodla pouze ohledně sporného období. Ustanovení § 96 odst. 2 energetického zákona navíc vylučuje obecnou právní úpravu obsaženou v § 152 správního řádu o způsobu ukončení rozkladového řízení.

IV. Posouzení věci krajským soudem

15. Soud rozhodl ve věci samé bez jednání za podmínek § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s.ř.s.“).
16. Žaloba není důvodná.

Působnost Energetického regulačního úřadu

17. Krajský soud již skutkově podobný spor mezi žalobcem a žalovaným, pouze s odlišnou osobou v roli odběratele, rozhodl (rozsudek ze dne 27.6.2024, sp.zn. 30 A 93/2023), a nemá důvod se od závěrů tomto rozsudku obsažených odchylovat. Vzhledem k tomu také soud rozhodl věc nyní posuzovanou přednostně.
18. Podle § 17 odst. 7 písm. e) energetického zákona *„Energetický regulační úřad dále na návrh zákazníka v postavení spotřebitele odebírajícího elektřinu, plyn nebo tepelnou energii pro spotřebu v domácnosti nebo zákazníka, který je fyzickou osobou podnikající, rozhoduje*
 1. *spory mezi zákazníkem a držitelem licence o splnění povinností ze smluv, jejichž předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny, plynu nebo tepelné energie*
 2. *o určení, zda právní vztah mezi zákazníkem a držitelem licence, jehož předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny, plynu nebo tepelné energie, vznikl, trvá nebo zanikl, a kdy se tak stalo.“*
19. Při posuzování pravomoci správního orgánu se má uplatňovat restriktivní přístup (srov. usnesení zvláštního senátu podle zákona č. 131/2002 Sb. ze dne 13.4.2010, č.j. Konf 108/2009-11). Žalovaný smí jednat a rozhodovat jen o věcech, které mu byly svěřeny zákonem nebo na základě zákona. Pokud je takové zmocnění vymezeno obecně a je nezbytné interpretovat typ sporů, které do pravomoci správního orgánu spadají, má být tato interpretace spíše zužující nebo doslovná, nikoliv rozšiřující. Na druhou stranu, zásadu restriktivního výkladu kompetenčních ustanovení nelze absolutizovat. Jejím smyslem je hlavně to, že *„užití výkladové postupy nemají bezdůvodně a donekonečna rozšiřovat okruh skutkových podstat, na něž příslušné kompetenční ustanovení dopadá“*. Vždy je třeba zohlednit povahu a bližší okolnosti sporu a jeho skutečný právní základ, spíše než formální právní titul, o nějž žalobce svůj nárok opírá (srov. usnesení zvláštního senátu podle zákona č. 131/2002 Sb. ze dne 28. 11. 2019, č. j. Konf 10/2019-14).
20. Typickým sporem, který žalovaný může podle krajského soudu řešit, je situace, kdy držitel licence zadržuje zákazníkovi zaplacené zálohy a neprovede ve stanovené lhůtě vyúčtování, ačkoliv je k tomu podle smlouvy povinen.
21. Krajský soud nemá pochybnost o tom, že v takovém případě může žalovaný na návrh zákazníka v postavení spotřebitele uložit držiteli licence povinnost, aby vyúčtování provedl a předal je zákazníkovi. Rozhodně tedy odmítá zužující výklad žalobce, podle něhož se ve výše citovaném ustanovení slova *„jejichž předmětem je dodávka ...“* vztahují k slovu *„povinností“*, nikoliv ke slovu *„smluv“*. To by znamenalo, že žalovaný může uložit držiteli licence jediné povinnost zajistit samotnou dodávku nebo distribuci elektřiny, plynu nebo tepelné energie. Takové interpretaci ale nenasvědčuje vůbec nic. Již samotný jazykový výklad se takovému restriktivnímu chápání vzpírá, neboť slova *„jejichž předmětem je dodávka ...“* v souvětí bezprostředně navazují na slovo *„smluv“*, nikoliv na slovo *„povinností“*. To, co v zákoně čte žalobce, by zákonodárce jistě vyjádřil jasnějším způsobem, pokud by to skutečně měl na mysli. Například by mohl uvést, že žalovaný řeší spory *„o splnění povinností držitele licence dodat či distribuovat zákazníkovi elektřinu, plyn nebo tepelnou energii“*. Nic takového však zákonodárce neučinil a zjevně tak hodlal svěřit žalovanému rozhodování sporů o plnění veškerých povinností, které ze *„smluv, jejichž předmětem je dodávka nebo distribuce elektřiny, plynu nebo tepelné energie“*, pro držitele licence vyplývají.

22. Určitou výjimku by mohla představovat situace, kdy by ve smlouvě byla obsažena povinnost, která se samotnou dodávkou či distribucí plynu, elektřiny či tepelné energie bezprostředně nesouvisí ani nemá jakýkoliv vztah k odbornosti žalovaného, kvůli které mu bylo rozhodování těchto sporů svěřeno. Např. by mohlo jít o žalobcem uváděné ustanovení na ochranu osobních údajů zákazníka. Tam by snad bylo možno uvažovat o zužujícím výkladu, který by návrhy na splnění takto definovaných povinností z působnosti žalovaného vyloučil. Každopádně jde o zcela jinou situaci, než jaká nastala v nynějším případě. Nyní jde totiž o uložení povinnosti vyúčtovat dodaný plyn, jež s povinnostmi tvořícími definiční znaky smlouvy o dodávce či distribuci plynu bezprostředně souvisí a pod odbornost žalovaného zcela jistě spadá. Jedná se navíc o povinnost velmi významnou. Teprve na základě provedeného vyúčtování se totiž zákazník dozvídá, jaké množství smluvené komodity podle údajů svého smluvního partnera od něj odebral a za jakou cenu, a teprve na základě řádného vyúčtování, včetně zohlednění uhrazených záloh, mu může vzniknout povinnost požadovanou částku (nedoplatek) zaplatit, resp. právo na výplatu přeplatku. Hypotetická situace vytvořená žalobcem má naprosto odlišnou povahu a nedokládá absurdnost výkladu, který zastává žalovaný. Není tak třeba vykládat celé výše citované kompetenční ustanovení tak restriktivně, jak požaduje žalobce.
23. Krajský soud uzavírá, že v případě, kdy by držitel licence neprovedl vyúčtování vůbec, mohl by mu žalovaný nepochybně takovou povinnost uložit.
24. Nyní je ale situace složitější, neboť žalobce, jako držitel licence, svému zákazníkovi dodávku plynu fakticky již vyúčtoval. Předmětem sporu mezi žalobcem jako dodavatelem a navrhovatelem jako jeho zákazníkem je tak ve skutečnosti otázka, zda tak žalobce učinil v souladu se smlouvou, tj. za sjednanou cenu.
25. Žalobce tvrdí, že navrhovatel, jako zákazník, se měl v této situaci správně domáhat bezdůvodného obohacení – vrácení té části zaplacené ceny plynu, která podle něho překračovala to, co byl žalobce oprávněn účtovat. Žalobce má jistě pravdu v tom, že celá věc by se tím značně zjednodušila. Takový návrh by totiž šel přímo k jádru věci a rozhodnutí o něm by vyřešilo spor mezi žalobcem a navrhovatelem jednou provždy. Na otázku, zda by měl žalovaný pravomoc rozhodnout ve sporu o vydání bezdůvodného obohacení, není pro posouzení nynější věci třeba odpovídat. Podaný návrh totiž zněl na uložení povinnosti vyúčtovat dodávku plynu za určitou cenu. Jednalo se tedy o jakousi kombinaci obou výše zmíněných návrhů (na uložení povinnosti provést vyúčtování a na vydání bezdůvodného obohacení). Ve vztahu k takto podanému návrhu musel žalovaný posuzovat svou působnost. Dospěl k názoru, že rozhodnutí takového sporu do jeho působnosti spadá. Krajský soud s ním souhlasí.
26. Žalovaný svůj postoj vysvětlil jak v prvostupňovém, tak v napadeném rozhodnutí. Vyšel z výše citovaného kompetenčního ustanovení a věc posoudil jako spor o splnění povinnosti ze smlouvy o dodávce plynu. Pro založení své kompetence pokládal za dostačující, že navrhovatel formuloval návrh tak, že směřuje ke splnění určité smluvní povinnosti, aniž by musel tuto povinnost ve smlouvě jednoznačně označit. Zda lze tvrzenou povinnost ve smlouvě nalézt nebo ji z ní dovodit, to už je podle žalovaného předmětem meritorního posouzení návrhu. V tomto konkrétním případě má navíc podle žalovaného požadavek zákazníka, aby mu držitel licence vystavil vyúčtování za dodávku plynu za cenu sjednanou ve smlouvě, jasnou oporu jak v zákoně [§ 11 odst. 1 písm. f) energetického zákona], tak i v obchodních podmínkách (čl. IV, odst. 7), které jsou součástí smlouvy o dodávkách plynu. Z nich vyplývá pro žalobce povinnost pravidelně vyhodnocovat dodávky plynu

a vyúčtovat je po uplynutí fakturačního období. Žalovaný se neztotožnil s názorem žalobce, že návrh se může týkat jen splnění povinnosti hlavní (dodávka plynu) nebo takové povinnosti, která je nezbytnou náležitostí smlouvy o dodávkách plynu. Povinnost vyúčtovat dodávku plynu zákazníkovi se podle žalovaného považuje za splněnou až tehdy, pokud je vyúčtováno za ceny smluvně ujednané. Tyto své úvahy opřel o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.10.2018, sp.zn. 26 Cdo 312/2018, a v něm citovanou předchozí judikaturu. Sám připustil, že se jednalo o rozhodnutí ve skutkově odlišných případech (nájmy bytů a nebytových prostor), ale měl za to, že z nich lze vyvodit obecné závěry.

27. Podle krajského soudu vyšel žalovaný ze správné úvahy, že určení věcné působnosti nemůže záviset až na samotném věcném posouzení návrhu – tedy na tom, jestli žalovaný shledá, že smlouva o dodávkách plynu skutečně obsahuje povinnost, která má být podle návrhu držiteli licence uložena. Pravomoc žalovaného musí být určena na základě obsahu podaného návrhu, tj. na základě návrhových tvrzení a návrhového petitu (podpůrně tu lze vyjít z usnesení zvláštního senátu podle zákona č. 131/2002 Sb. ze dne 27.3.2013, č.j. Konf 21/2012-51). Podle Nejvyššího správního soudu není navrhovatel dokonce ani povinen uvádět, o jaké smluvní ustanovení tvrzenou povinnost dodavatele či distributora opírá (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24.3.2020, č.j. 2 As 336/2018-31, bod 28). Už jen tato úvaha by k vyvrácení námitky nicotnosti obou správních rozhodnutí postačovala.
28. V daném případě navíc povinnost, o kterou se má v řízení jednat, v nynější věci ze smlouvy skutečně vyplývá – jde o povinnost provést vyúčtování obsaženou v obchodních podmínkách. Žalovaný zároveň vysvětlil, proč tuto povinnost nepovažuje za splněnou – nestačí vyúčtování jen provést, ale musí být provedeno řádně, tedy za skutečně sjednanou cenu. Jinak se k němu nepřihlíží a i nadále lze dodavatele plynu rozhodnutím zavázat, aby vyúčtování řádně provedl.
29. Pokud žalobce tvrdí, že žalovaný nepoužil judikaturu Nejvyššího soudu korektně, nemůže mu krajský soud dát za pravdu. Je sice pravdou, že v případech řešených Nejvyšším soudem se nejednalo o vyúčtování ceny za dodávku určité komodity smluvně sjednané mezi stranami sporu, nýbrž o vyúčtování služeb souvisejících s užíváním bytu či nebytového prostoru poskytovaných třetí stranou, tento rozdíl však není podstatný. I v případech řešených Nejvyšším soudem totiž hradili tamní žalobci cenu za služby zálohově a nesouhlasili s vyúčtovanou celkovou částkou za ně (stojí tu za pozornost, že Nejvyšší soud své úvahy vztáhl nejen na nájem, ale na vypořádání jakéhokoliv zálohového plnění souvisejícího s užíváním nemovité věci). Také tito žalobci se mohli rozhodnout, že si tvrzený přeplatek spočítají sami a budou požadovat jeho vrácení žalobou na vydání bezdůvodného obohacení. Namísto toho se však rozhodli požadovat provedení nového vyúčtování od samotného pronajímatele či vlastníka věci – ať už proto, že neměli k dispozici dostatek podkladů pro takový výpočet, nebo proto, že si jednoduše nebyli jistí, zda by celkovou správnost svého výpočtu byli schopni před soudem obhájit. Nejvyšší soud primárně řešil otázku, zda vyúčtování služeb za nesprávnou cenu vyvolává právní účinky vůči nájemci, resp. uživateli nemovité věci. Závěry Nejvyššího soudu však mají širší dosah, neboť ve shora citovaném rozsudku sp. zn. 26 Cdo 312/2018 mj. konstatoval, že „*nebylo-li ... vyúčtování služeb provedeno řádně, hledí se na něj (co do jeho účinků), jako by nebylo provedeno vůbec*“. V řadě případů také potvrdil postup soudů, které povinnost provést nové, řádné vyúčtování žalovanému uložily. Pro to, aby byl výrok takového rozsudku dostatečně určitý, přitom podle citovaného rozsudku Nejvyššího soudu postačovalo, že v něm soud

uvede „*jak služby, které mu má žalovaný vyúčtovat, tak příslušná období, na něž se má toto vyúčtování vztahovat*“.

30. Závěry Nejvyššího soudu jsou tak podle krajského soudu přenositelné i do nynějšího řízení při posouzení otázky, zda žalobce provedením vyúčtování splnil svou smluvní povinnost. Také zde je možno na vyúčtování, v němž je uvedena cena za poskytnuté služby v nesprávné výši, hledět tak, jako by nebylo provedeno vůbec. A také zde bylo možno uložit dodavateli povinnost, aby provedl vyúčtování znovu a řádně.
31. Zbývá dodat, že žalobce nemá pravdu, pokud tvrdí, že žalovaný rozhodl deklaratorně, tedy že fakticky určil, zda určitá povinnost ze smlouvy vznikla, trvá nebo zanikla. O existenci žádné smluvní povinnosti se totiž spor před žalovaným nevedl. Navrhovatel jako zákazník nezpochybnil, že mu ze smlouvy plyne povinnost uhradit cenu odebraného plynu – pouze nesouhlasil s její vyúčtovanou výší. Žalobce jako dodavatel zase nezpochybnil, že měl podle smlouvy povinnost provést vyúčtování dodaného plynu a zaplacených záloh – pouze tvrdil, že tuto povinnost již splnil. Spor se tedy ve skutečnosti netýkal existence, ale obsahu těchto povinností. Jeho podstata spočívala v tom, zda strany tyto své existující smluvní povinnosti splnily. Jde tedy typově přesně o ten druh sporů, na který pamatuje výše citovaný § 17 odst. 7 písm. e) bod 1. energetického zákona.
32. Není tak přiléhavé žalobcovo přirovnání k případům tzv. deaktivčního poplatku, které soudily správní soudy dříve (rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21.2.2019, č.j. 30 A 11/2018-98, potvrzený rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 22.4.2021, č.j. 9 As 97/2019-53, a na ně navazující judikatura, např. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19.5.2021, č.j. 30 A 77/2019-44). Tam se totiž žalovaný skutečně pustil chybně do posouzení toho, zda vůbec existuje povinnost zákazníka takový poplatek v souvislosti s ukončením smluvního vztahu uhradit. Svým rozhodnutím žalovaný určil, že taková povinnost ze smluvního vztahu nevyplývá. Byl si při tom plně vědom toho, že rozhoduje deklaratorně; ostatně opíral se o aplikaci § 142 správního řádu. Správní soudy pak konstatovaly, že deklarovat je podle energetického zákona možné jen existenci samotného smluvního vztahu mezi stranami, nikoliv jednotlivých povinností z něj vyplývajících (to přísluší jen soudům).
33. V nynější věci se však o žádnou deklaraci nejedná. Žalobce nemá pravdu, poukazuje-li na to, že žalovaný údajně vytvořil neexistující smluvní povinnost „opravit vydané vyúčtování podle přání zákazníka“, a dále že „určil jednotkovou cenu dodávky plynu“. Pokud jde o údajnou povinnost „opravit vyúčtování“, o žádné takové není v napadeném rozhodnutí řeč. Nejedná se přitom o žádný úhybný manévr. Žalovaný naopak jasně a srozumitelně vysvětlil, že k vadnému vyúčtování hodlá přistupovat, jako by vůbec nebylo učiněno (a není tedy ani důvod je opravovat). Výrok napadeného rozhodnutí jasně ukládá žalobci splnit jedinou povinnost – vystavit vyúčtování dodaného plynu za určité období s určitou cenou.
34. Správnou výši ceny plynu a oprávněnost jejího zvýšení pak zkoumal žalovaný jen jako předběžnou otázku. Svá zjištění použil především k tomu, aby si ujasnil, zda má přihlížet k již provedenému vyúčtování. Je pravda, že vedle toho žalovaný promítl svá zjištění ohledně jednotkové ceny i do výroku svého rozhodnutí. V něm vymezil nejen období, za které žalobce účtoval nesprávnou cenu, ale i cenu, kterou měl správně zákazníkovi v tomto období účtovat. Tím nepochybně přispěl k právní jistotě účastníků řízení a jasně stanovil mantinely, v nichž se musí žalobce pohybovat, aby rozhodnutím uloženou povinnost splnil. Těžištěm výroku však zůstává uložení povinnosti provést (znovu a řádně)

vyúčtování. Jedná se tak o zcela jinou situaci, než pokud by žalovaný deklaroval, že držitel licence nemá právo na deaktivační poplatek. Tam se totiž o správné výši poplatku vůbec nelicitovalo. Jednalo se o striktně „binární“ rozhodování – buď existuje povinnost deaktivační poplatek uhradit v plné výši, nebo taková povinnost neexistuje vůbec. Ve druhém případě by o něm dodavatel neměl vůbec účtovat, nikoliv ho účtovat ve výši 0 Kč, jak nesprávně tvrdí žalobce. Žalobci lze snad přisvědčit v tom směru, že i v případech deaktivačního poplatku se teoreticky mohli zákazníci místo deklarace domáhat toho, aby žalovaný uložil držiteli licence provést vyúčtování s deaktivačním poplatkem v nulové výši. Soudy by se pak musely vypořádat s tím, zda se tím nějak mění deklaratorní povaha návrhu. V nynějším případě se však za formulaci návrhu žádná taková snaha obejít právní úpravu podle názoru krajského soudu neskrývá. Spíše zde jde o obavu zákazníka, že by ani při znalosti správné ceny a množství dodaného plynu nedokázal svůj přeplatek správně spočítat, neboť k tomu jako spotřebitel nemá potřebné zkušenosti – na rozdíl od žalobce, který je v dané oblasti profesionálem. Rozhodnutím žalovaného se povinnost přepočítat vyúčtování s novou cenou přenáší na držitele licence (dodavatele) jakožto silnější stranu smluvního vztahu. Takový přístup je zcela v souladu s principy ochrany spotřebitele.

35. Přesvědčivost výkladu zastávaného žalovaným zvyšuje i to, že jde o výklad eurokonformní. Ten judikatura upřednostňuje nejen obecně, ale i přímo v oblasti kompetenčních sporů (srov. usnesení zvláštního senátu podle zákona č. 131/2002 Sb. ze dne 14.9.2009, č.j. Konf 38/2009-12). Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/73/ES, o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 2003/55/ES, ve svém čl. 3 bodě 9 uložila členským státům, aby ve vztahu ke spotřebitelům zavedly nezávislé mechanismy, jako je např. ombudsman pro energetiku nebo orgán sdružující spotřebitele, jež zajistí účinné projednání stížností a mimosoudní urovnání sporů. Jejím odrazem je zejména § 17 odst. 4 energetického zákona, který stanoví: *„Energetický regulační úřad zejména chrání oprávněné zájmy zákazníků a spotřebitelů v energetických odvětvích.“*
36. Rozhodnutí žalovaného o uložení povinnosti vydat nové vyúčtování není ani zbytečné, jak naznačuje žalobce. Žalobce tvrdí, že takové rozhodnutí neodstraňuje spor mezi stranami, neboť držitel licence může i po vydání nového vyúčtování dále zadržovat zákazníkovi dříve zaplacenou částku, pokud s rozhodnutím žalovaného nebude souhlasit. Jejího vrácení se tak bude muset zákazník stejně domáhat novým, samostatným návrhem. Je pravda, že zdejší krajský soud již v minulosti samoučelné spory, jež mají být pouhou přípravou na spor o samu podstatu věci, vyloučil z působnosti žalovaného (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21.12.2023, č.j. 30 A 98/2022-49, bod 25). Šlo však o jinou situaci. Krajský soud je přesvědčen, že i pouhým uložení povinnosti vydat nové vyúčtování se spor o cenu služeb mezi držitelem licence a zákazníkem ve většině případů definitivně vyřeší. Pokud totiž dodavatel neuspěje se svými argumenty ani v soudním sporu o přezkoumání rozhodnutí ERÚ podle části páté o.s.ř., pak s velkou pravděpodobností ustoupí. To znamená, že rozdíl mezi původním a novým vyúčtováním zákazníkovi dobrovolně vrátí, příp. nebude trvat na jeho uhrazení. V následném sporu by totiž logicky nemohl být úspěšný – jednak vyúčtování na nižší částku vydal on sám (byť tak učinil pod tlakem pravomocného rozhodnutí žalovaného, resp. soudu) a jednak se dá očekávat, že otázku správné výše ceny za poskytnuté služby bude brát jakýkoliv rozhodující orgán (ať již žalovaný, nebo soud) jako rozhodnutou, prejudikovanou. Bude tedy z již provedeného posouzení vycházet. Vzpurná snaha si zaplacenou částku ponechat by tak představovala čiré „donkichotství“ odsouzené k nezdaru.

37. Stručně se dá závěr krajského soudu k této otázce shrnout tak, že k založení věcné působnosti žalovaného [§ 17 odst. 7 písm. e) bod 1. energetického zákona] postačuje, pokud zákazník, který je v postavení spotřebitele nebo je fyzickou osobou podnikající, ve svém návrhu žádá, aby úřad uložil držiteli licence povinnost, která je podle návrhového tvrzení obsažena ve smlouvě o dodávce nebo distribuci plynu, elektřiny nebo tepelné energie. Otázka, zda taková povinnost ze smlouvy skutečně vyplývá, je až předmětem samotného věcného posouzení návrhu. Žalovaný pak může ve svém rozhodnutí uložit držiteli licence povinnost provést vyúčtování dodávky či distribuce plynu, elektřiny nebo tepelné energie i tehdy, pokud držitel licence tyto služby zákazníkovi již vyúčtoval, ale za nesprávnou cenu.

Další námitky

38. Žalobce kromě překročení věcné působnosti žalovaného poukazoval i na několik dalších údajných pochybení při jeho rozhodování. Rada žalovaného podle žalobce nemohla rozhodnout o změně napadeného rozhodnutí, pokud rozklad podal právě jen žalobce. Současně žalovaný překročil návrhový petit.
39. Krajský soud k těmto dvěma námitkám pouze stručně poznamenává, že jako správní soud mohl v projednávané věci posuzovat věcně toliko žalobcem namítanou nicotnost napadených rozhodnutí. Část pátá o.s.ř. neupravuje možnost soudů v občanském soudním řízení vyslovit nicotnost správního rozhodnutí, to – a právě jen to – je tedy úkolem správních soudů (k tomu srov. usnesení zvláštního senátu podle zákona č. 131/2002 Sb. ze dne 5.3.2012, č.j. Konf 53/2011-25, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2.7.2020, č.j. 1 As 152/2020-107). Obě výše vymezené námitky však směřují ke zpochybnění zákonnosti napadeného rozhodnutí. Není tak na krajském soudu, jako soudu správním, aby se takovými námitkami žalobce věcně zabýval. Teprve civilní soudy v řízení podle části páté o.s.ř. tyto námitky žalobce věcně vypořádají.
40. Náznak žalobce v posledním bodě žaloby, že navrhovatel přestal být později spotřebitelem, sice k posouzení věcné působnosti žalovaného směřuje [žalovaný může podle § 17 odst. 7 písm. e) energetického zákona rozhodovat mj. na návrh zákazníka v postavení spotřebitele], nicméně žalobce k němu nenabídl žádná skutková tvrzení. Jen zpochybnil postavení navrhovatele jako spotřebitele, aniž by konkrétně uvedl, z jakých okolností jeho pochybnosti vyvěrají. Přitom smlouva o sdružených dodávkách plynu neobsahuje žádné indicie, že by se postavení navrhovatele v průběhu let měnilo. Nadto žalovaný může podle výše citovaného ustanovení rozhodovat i na návrh zákazníka, který je fyzickou osobou podnikající.
41. Není úkolem krajského soudu, aby dotvářel žalobcova nedostatečná skutková tvrzení. Naopak je povinností právě a jen žalobce, aby předložil takovou skutkovou verzi, která věrohodně zpochybní postavení navrhovatele, a navrhl důkazy, kterými svá tvrzení podpoří. Jelikož tak žalobce neučinil, nepovažoval krajský soud za nutné se tímto jeho posledním argumentem zabývat.

V. Náklady řízení

42. O náhradě nákladů řízení rozhodl krajský soud podle § 60 odst. 1 s.ř.s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu těch nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který úspěch ve věci neměl. Žalobce před soudem neuspěl (soud žalobu zamítl jako nedůvodnou), proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému správnímu

orgánu by jinak – jakožto úspěšnému účastníkovi řízení – právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, nelze mu je však přiznat, neboť nepřesahují rámec jeho běžné úřední činnosti.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních právních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 28. srpna 2024

Petr Šebek v. r.
předseda senátu